REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administrațiune Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lessner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Golberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
Prețul inserțiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(Număr de Duminecă 44.)

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov;
Administrațiunea, Piața mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe șase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe șase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 242.—Anul LXX. Brașov, Vineri 2 (15) Noemvrie. 1907.

Adunare culturală la Cohalm.

Șirul adunărilor generale ale institutiunilor noastre mai însemnate îl va încheia și în anul acesta *„Societatea pentru fond de teatru român“*, ce se va întruni Duminecă în Cohalm.

Românii din Cohalm și jur, ca și cei din centrele românești mai apropiate, vor alerga, sperăm, în număr cât se poate de mare la adunare, dovedind astfel cât de mult știu să prețuiască ținta nobilă și măreață ce-o urmărește aceasta societate; ținta ce ni-o arată insuși numele ei.

Dorința și aspirațiunea de a ne înființa un teatru în limba noastră maternă, este pe cât de îndreptățită, pe atât de modestă, și cu multă simpatiă publicul nostru românesc de pretutindeni îmbrățișează scopul și problema societății, atât de bine reprezentate de către comitetul ei.

Aici este locul de-a ne reaminti zelul și insuflețirea prezidentului acestui comitet, a mult regretatului și neuitatului Iosif Vulcan, care numai de curând a fost smuls din mijlocul nostru de cruda moarte, și care a fost un stâlp al societății dela înființarea ei.

Adunărei generale de Duminecă îi va premerge un parastas solemnel ce se va celebra în memoria acestui neobosit apostol al culturei românești.

Comitetul societăței a avut bunul simț de-a formula invitarea la adunare așa, încât invită totodată și la parastasul în memoria reposatului prezident. Printr'asta marchează îndoita însemnătate ce o va avea întrunirea de Duminecă, ca manifestație a viului interes pentru cultura națională și totodată ca manifestație de pietate față cu fostul ei prezident. S'a întâmplat totodată ca conform statutelor să fie pusă la ordinea zilei deastădată și alegerea membrilor comitetului pe alți trei ani. Sunt deci momente remarcabile, ce le va oferi adunarea dela Cohalm, și dorim ca ea să-și rezolve problema spre mulțămirea generală și în interesul bine priceput al scopurilor, ce le urmărește societatea.

Datele ce le va comunica cu aceasta ocaziune comitetul în raportul său, vor da o icoană din cele mai îmbucurătoare despre progresele ei în acești trei ani din urmă. Cu deosebire vor servi spre mare mulțumire a membrilor societății datele, ce le va espune casierul ei d-l Dr. N. Vecerdea asupra anului de gestiune 1906/7. Am avut deja ocaziune a aduce la cunoștința cetitorilor noștri parte mare din aceste date. Aici vom aminti numai câteva mai principale:

La 30 Iunie 1907 averea societății pentru fond de teatru român a fost în bani gata 278,274 cor. 91 b., în efecte 131,145 cor. *Cu totul 409,419 cor. 91 b.* Venitul s'a întrebuințat amăsurat „planului de acțiune“ stabilit pentru un period de 10 ani de către adunarea generală din 1903. In periodul de 3 ani s'au cheltuit pentru scopurile societății (burse și ajutoare, instalarea unei scene în casa națională din Sibiiu, cumpărarea operetei „Craiu nou“ de Porumbescu și a unui fonograf, premii și remunerațiuni pentru lucrări pe terenul literar teatral) suma de 21,278 cor. 27 b. Datele cassei dovedesc și după subtragerea acestor cheltueli administrative că averea societății arată un spor, în acest period de 3 ani, de *60 907 cor. 77 b.*

Cifrele vorbesc destul de elocuent deschizând prospecte frumoase pentru viitorul societăței noastre de teatru. Rămâne acum ca comitetul ei să nu slăbească în zelul pentru inaintarea scopurilor nobile și binefăcătoare, cărora are să servească averea societății și ca membrii ei și toți câți îi doresc prosperarea — și care Român nu i-ar dori-o, — să-i dea tot sprijinul posibil?

In așteptarea aceasta salutăm adunarea din Cohalm și-i dorim spor și deplin succes al muncei ce-o va desfășura pentru binele poporului.

Revista politică.

Cele pornite în săptămâna trecută, s'au desfășurat mai deplin în săptămâna asta. Ceva cu totul nou nu prea putem pomeni. — *Croații* sunt și acum acei ce dau de lucru și de vorbă în politica țării noastre. In ședințele camerei aproape tot numai ei au vorbit. Deși ei respingeau învinuirea, guvernul și partidele maghiare numeau *obstrucție* purtarea lor, — fiindcă vorbeau câte 3—5 inși la o ședință. S'au și pus a căuta mijloace prin cari să înăbușească nizuințele de obstrucție ale Croaților și să se poată vota pactul până la anul nou. Odată s'au gândit la revizuirea regulamentului, adică la aducerea de paragrafi, cari opresc libertatea prea mare de a vorbi. Dar s'au luat de seamă. Și-au adus aminte de vremile guvernelor inparlamentare, când aceleași măsuri aspre se vor putea îndeplini față de ei, și au căutat alte mijloace. Le-au găsit în vicepreședinții Rakovszky și Návay, oameni cu mai puțin simț de dreptate decât prezidentul Justh, care e bolnav. Aceștia, sub fel de fel de pretexte, au oprit din cuvânt pe vorbitorii croați. Ba că se prea abat dela chestie, ba că nu spun lucruri adevărate, (un deputat are dreptul să spue orice!!) ba că vatămă guvernul și mai nu știu pe cine. Odată, luase cuvântul la 5 deputați croați după clalta, sub astfel de pretexte. Firește aceștia protestează sgomotos. Majoritatea kossuthistă apoi înjură și adesea era p'aci să se încaere cum se cade.

Cu deosebire volnică a fost purtarea vicepresidenților când *n'au permis Croaților să vorbească în limba lor la regulament*, cu toate că legea fundamentală între Croația și Ungaria, le dă acest drept, pentru orice chestie. In contra volniciei, Croații au protestat în scris.

Le-a sprijinit dreptul și deputatul român *A. Vlad*, însă tot ei au rămas păgubași. Nu s'au putut înțelege în o parte ori în alta. Incă și acum, când vreau să vorbească croățește la regulament, presidentul îi oprește din cuvânt.

*

De teama obstrucției croate, *proiectul de indemnitate, s'a mai prelungit pe două luni*, adecă pe șase de tot, în un chip neobicinuit, care a stârnit iarăși furtuni. Croații trăgănează ședințele cerând votare cu numele, nu numai cu sculatul în picioare. Ei însă nu o fac asta totdeauna de câte ori s'ar putea. Totuși guvernul se teme, că prin apucături de acestea *cari se chiamă obstrucție technică*, va fi pus în mari incurcături. Ieri a lăsat deci să se facă propunerea pentru prelungirea ședințelor cu o oră a ședințelor. Va să zică acuma ședințele țin dela 10—4 ore!

Croații însă par hotărâți a nu se lăsa cu nici un preț. Ei cer cu stăruință, ca înainte de toate *guvernul să rezolve chestia croată*, adecă să caute înțelegere cu ei, și numai apoi să se apuce de pactul cu Austria. Anume, Croații pretind, că fără de învoirea lor, fără de a fi întrebați și ei, Ungaria nu poate încheia pact cu Austria. Aceiași pretenziune o ridică în parlamentul austriac *deputații Dalmației*, o țară soră cu Croația. Amândouă guvernele însă nu vreau să le recunoască acest drept. Ca răspuns, deputații celor două țări au hotărât atunci în deplină înțelegere, ca să silească guvernele chiar și prin obstrucție, de a le recunoaște acel drept. De nu, ei vor zădărnici astfel votarea pactului în parlamente, până la anul nou.

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Când veniam în satul mic...

Când veniam în satul mic
Verile de-arândul
Imi furase un voinic
Inima și gândul.

Și stam singură 'n pridvor,
Mă uitam cum mână,
Peste plai încetișor,
Oile la stână.

Nu știam de traiul lui,
Nu-i știam de nume,
Dar era cu ochi căprui
Și venit din lume.

S'avea sufletu 'ncărcat
De o jale-amară,
Cum îmi povestea curat
Fluerul pe sară.

Iar odată'n niște zori
Fără să se știe
A plecat dintre păstori
Ca să nu mai vie.

. . . .

Ori când oile albesc
Calea de pe munte,
Visuri dulci îmi risipesc
Norii de pe frunte.

Și al turmelor șirag
Peste plaiul verde,
Il petrec din ochi cu drag
Pănă când se pierde.

Iar când luna dintre nori
Ese pe pădure,
Dor ascuns de atâtea ori
Cearcă să mă fure.

Și când tremură târziu
Flueru'n poene,
Boabe limpedi făr' să știu
Mi să scurg din gene.

„Ramuri“. *Ecaterina Pitiș.*

De durere!!...

— Nuvelă. —

Așezată pe coasta dealului dinspre Apus, curtea stăpânește priveliștea satului, ce și-a împrăștiat căsuțele înălbite în vale și pe costișa din față. Cum intri în ograda — împrejmuită cu gard schinuit — dai cu ochii în mâna dreaptă de: cancelarie... mai încolo de chelărie, a cărei ușă — scrisă cu cretă — arată de multe ori socoteli de ale chelarului.

Lângă cișmeaua, de peste drum de bordeiul rândașilor și care își sfărâmă suiul de apă — curgând din stâlpul de lemn — în ulucile înfipte în glodul din preajma ei — se vede o gropană cotlonită, de asupra căreia fumegă ceaunul, pus de mămăligă pentru muncitori... mai încolo se odihnesc harabale fără loitre, lângă pluguri răzimate în câte-un corn înfipt în pământ, apoi boroni cu dinții sclipind printre ghimpii grapelor schinoase. Toate așezate în șiruri regulate până hăt!... încolo spre câșlărie.

In fund de tot, sub covâltirul de verdeață, format de ramurile mai multor salcâmi, se ridică locuința vichilului și a proprietarului, când veneà la moșie.

Lunile de vacanța cea mare, le petreceam aici la moșul meu — vichilul — căruia îi ajutam la lucrările de cancelarie; iar în timpul slobod mă puneam la taclale cu moș Țurlea — un țăran bătrân și cu scaun la cap.

Moș Țurlea din mica copilărie, se trezise la curtea proprietarului, pregătind mâncarea muncitorilor.

Avea mult șart la vorbă și de aceea îi ascultam cu drag poveștile și întâmplările, ce-mi spunea, când aveam amândoi vreme să stăm de vorbă.

. . . .

Erà spre înserate. Soarele scăpătà după deal roș și obosit... trimițând cele din urmă raze, ce de-abia mai străbăteau văzduhul înădușit. Amurgul serei soseà însoțit de acea răcoreală sănătoasă, ce revarsă înviorare în sufletul viețuitoarelor moleșite de căldura cotropitoare din timpul zilei.

Surd și monoton, vuetul mașinii de treier, respândeà prin undele aerului, înfiorarea ce un monstru scoate în îndoparea prăzii.

Un fluerat prelung, cu întreruperi ascuțite, sparge sgomotul mașinii, care încetează.

Cântecile jalnice în tonuri prelungite ale flăcăilor și fetelor ce se întorceau dela mașină, amestecate cu sunetele telencilor și clopotelor dela cireada satului ce se întoarcea dela pășune, îți umpleà sufletul de dragostea vieții de țară.

Cucerit de acest sentiment, stam rezimat într'un cot pe covorul de iarbă verde de sub salcia de lângă cișmea și nu mă mai săturam de a privì pe moș Țurlea, cu câtă îndemânare manuia cele două făcălețe încrucișate în ceaun spre a mesteca mămăliga.

In această admirare observ, că întră pe poartă un flăcău, care pășeà, ca cum n'ar fi voit să atragă băgarea de samă a nimănuia.

El se îndreptà tiptil .. tiptil spre cotlon.

Pentru asta, și pentru că deputații naționaliști votează împreună cu Croații, și vorbesc pentru drepturile acestora, — ziarele maghiare sunt pline de vești cu *conspirația naționalităților cu Croații și cu Camarilla din Austria*. Strigă deci în gura mare, că în contra acestora nu trebue păzite nici legile, ci se poate lupta chiar și cu pumnul în potriva lor. Cum am văzut, vicepreședinții camerei le dau ascultare. Cu drept cuvânt este teamă de zile grele și viforoase în dietă!

*

Chestia pactului a făcut multe griji și *guvernului austriac*. Unele partide cari s'au întărit pe neașteptate în nouele alegeri, amenințau să nu voteze pactul dacă nu vor avea oamenii lor în guvern. Astfel a trebuit să abzică câțiva miniștri vechi. In locul lor au intrat doi inși din partidul creștin-social: *Ebenhoch* în ministerul de agricultură, Dr. *Gesmann* în ministeriul lucrărilor publice (minister nou). Ministru ceh fără portofoliu a fost numit *Prazek*, iar ministru german fără portofoliu *Peschka*. Despre toți aceștia se zice că sunt oameni de puțină pricepere și trebuiau mulcomiți numai fiindcă ei aveau gura mai mare. Prazek are numai școale primare. Din pricina asta, celelalte partide, mai cu seamă socialiștii, cari n'au nici un ministru deși sunt al doilea cel mai mare partid, erau foarte cătrăniți pe noii miniștri. *Când s'au înfățișat ei în cameră*, s'a și făcut un tărăboi ca mai rar. Noii miniștrii au fost primiți cu sbierete, baterea scândurilor, trântirea cărților, chiar și flueraturi, timp de câteva minute. Se striga necontenit: fie-vă rușine! hămisiților! vânători corupți de portofolii! fui! abzug! — Câțiva deputați au luat chiar cuvântul, și au protestat bătându-și joc.

*

Luni a ținut *conferință partidul kossuthist*, hotărând asupra pactului. Din acest prilej, coapsele partidului au început iarăși a pârâi, și era mare teamă de o surpare. Dar vorbirea măiastră a lui *Apponyi pe lângă pact*, și-a avut efectul ei. Numai zece inși nu au votat pe lângă pact.

In fruntea acestora este *Polonyi*, care pe sub mână și pe față ațâță tot mereu în contra pactului, cvotei și guvernului. Alaltăeri apoi l-au poftit să iasă din partid. Cu el se mai așteaptă ieșirea alor vreo cincisprezece. Până acum au ieșit *F. Wesselenyi*, (menit de a fi șef). *Geza Polonyi*, (fiiul), *Farkasházy*, *E. Molnár*, *Urmánczy*, și bătrânul *Szappanos*. *G. Gaal* și-a depus mandatul. *Uray I.*, bolnav, a trimis o lungă scrisoare lui Kossuth, arătându-i cum pornește pe povârniș, cu partidul și cu țeara.

In contra pactului și cvotei au mai ținut și *socialiștii*, vreo 20 adunări de protestare, în țeară.

Alaltăieri le-au primit însă partidul constituțional, aflându-l de mai bun ca cele din trecut, pe când kossuthiștii le primesc numai — de silă.

*

De ale noastre, putem înregistra mai puține, de peste săptămână. In dietă a vorbit deputatul Zorlențului *Ștefan Petrovici*, arătând îndreptățite de cari avem parte în toate direcțiile vieții de stat. Pe coloanele presei apoi s'a făcut multă vorbă despre două încercări de împăcare cu maghiarii, din partea alor câțiva români și-a d-lui V. Lucaciu. Nu s'a putut ajunge însă la nimic, fiindcă maghiarii vreau pace numai cu plecarea noastră. Și în pacea asta mai mult tot bărbați maghiari, șireți și de puțină importanță se amestecă.

Acuma Duminecă, se va ținea în Cohalm, adunarea *„Societăței pentru fond de teatru român"*.

*

Sârbii au nădejde să poată în sfârșit avea pe alesul lor în *scaunul de Patriarch*.

Deputatul sârb, Polit, a interpelat, în Cameră, în chestia asta, iar unei deputații de kossuthiști Wekerle și Apponyi au răspuns că vor grăbi să rezolve chestia.

*

In cazul nenorocirei dela *Cernova* s'au sfârșit cercetările. La jumătate din cei arestați nu le-au știut găsi nici o vină. Dela alții au mai stors câte ceva, lucruri neînsemnate, ce adesa se întâmplă când ceva nu place poporului. Comisia de cercetare s'a grăbit însă numai decât a scoate la iveală ațâțări, răzvrătiri, planuri tainice—deși însași ea mărturisește, că n'a putut da de urma nici unui ațâțător, răzvrătitor și plănuitor tainic. Ingroparea unuia dintre răniți, dus la Peșta și răposat acolo, s'a făcut cu multă pompă dureroasă. Au fost de față toate societățile muncitorilor slavi. Deputații naționaliști au depus o cunună pe sicriu și unul dintre ei a rostit un frumos cuvânt: „Marea idee a cărei jertfă căzuși tu, tot va învinge prin străduințele urmașilor, înălțându-se biruitor asupra puterei!"

*

Representantul Angliei a făcut demersuri serioase pe lângă guvernul bulgar, atrăgându-i atențiunea asupra *sporirei agitațiunii bandelor bulgare în Mocedonia* în timpul din urmă și invitându-l să se folosească de toată influința sa pentru a o micșora.

*

Astăzi se întrunește în Petersburg *Duma a treia imperială*, spre a se constitui și a-și începe lucrările legislatorice. După știrile mai nouă partidul monarchist va candida la postul de președinte al Dumei pe contele Bobrusky, în contra lui Gutschkow, susținut de partidul cadeților. Noua dumă, se zice, va protesta din prima ședință printr'un manifest solemn în contra terorismului și va adopta o moțiune protestând în contra piedecilor ce se pun lărgirei autonomiei și în contra persecuțiilor, la cari sunt supuse școalele polone din Germania.

Viața la București.

— 31 Oct. 1908.

De zece zile comisia parlamentară lucrează. Odată cu întrunirea ei s'au putut cunoaște mai amănunțit și de public toate proectele de reformă ale guvernului. Două dintre ele au fost până azi desbătute și anume, proectul de lege al contractelor agricole și al imașurilor comunale. La acesta din urmă s'a găsit mai cu samă bubă atât de opoziție, care are în comisie un singur reprezentant (pe d-l Disescu) cât și membrii liberali ai comisiei, între cari se distinge proprietarul mare și reacționar din Oltenia, unde a fost cea mai aspră represiune, N. T. Pop, care nu poate lipsi dintr'o istorie a despăgubirilor și căruia de bună seamă i-se va părea că cel mai de căpetenie proect pentru mântuirea țării e acel al legii despăgubirilor.

S'a mai remarcat alături de acest membru al comisiei și reacționarismul deputatului Enășescu din nordul Moldovei. Dar față de aceste cazuri s'a manifestat hotărârea d-lui Sturdza și căldura și hotărârea nestrămutată a d-lor Haret, Brătianu, Alimăneștianu etc. Prin voința majorității membrilor comisiunii, majorității Camerei și prin oare-cari stăruințe ale opiniei publice se crede acum că vor putea trece prin corpurile legiuitoare legile promise prin manifestul din Martie, mai cu samă că d-l Carp în numele opoziției anunță niște proecte opuse în principiu proectelor guvernului.

*

Se vede pentru a se împăca și ideia ministrului Muncii. Se crează, nu ministerul Muncii și al Sănătății publice, ci ministerul de agricultură prin despărțirea ministerului agriculturei, comerciului, industriei și domeniilor în două.

Cum în România munca propriu zisă a mulțimei e cea agricolă, noul minister al agriculturei va avea a se îngriji de protejarea muncii agricole. Acesta e unul din proectele cari vor veni mai pe urmă, de bunăsamă după ce vor putea trece prin parlament mai întâi a) Proiectul de lege al tocmelilor agricole. b) al judecătoriilor de ocol. c) acel pentru împedecarea trusturilor arendășești. d) acel privitor la asociațiile țărănești și în sfârșit proectul și interesant și însemnat și curios pentru monopolizarea vânzărei beuturilor spirtuoase.

*

Sus pomenitul proect ia din mâna cârciumarilor de azi dreptul de a desface băuturi pe socoteala lor. Cârciumele trecând la comună, acel care pe viitor ar desface beuturile alcoolice va fi un slujbaș plătit de comună, neînteresat la desfacerea în mare măsură a beuturilor, la ademenirea consumătorilor. Acesta va fi un mijloc indirect pentru a se pune capăt cămătăriei practicate în chip de jaf la sate până acum, mai cu seamă de cârciumari. Se înțelege apoi că e mai mare interesul statului ca să pună frâu beției la sate decât să-și desfacă beuturile.

Va fi frumos să vezi atunci cum cârciumarul-funcționar la ceasurile 8 seara fix scoate pe îndărătnicii cari se grăbesc să bea ultimul pahar pe ziua aceia. Nu vei mai putea vedea pe cârciumar învârtindu-se pe lângă mese și curtenind pe toată lumea cu un zâmbet totdeauna acelaș sub care se ascund atâtea afaceri. Nu va da el un rând pentru ca să dea mușteriu trei. Cu atât mai greu ar fi să ne închipuim un cârciumar care ar fi în stare să se scoale în miez de noapte pentru niște oameni cari vin dela o petrecere, și voiesc să-i facă sfârșitul chefului.

*

Pentru explicarea însă a acestei reforme în adevăr moderne, ca și pentru aplicarea celorlalte reforme, trebuesc oameni. Trebue o altă directivă hotărâtoare și constantă, venită de sus. Trebue să stăpânească altă administrație a cărei reformă va veni ca o încununare a celorlalte— se speră. Și pe urmă va trebui să vie, după cum trebue să judece cei mai cuminți și cei mai patrioți fruntași ai țării, o reformă, dacă nu radicală cel puțin destul de largă, a legii electorale. In chipul acesta, poporul va face direct prin reprezintații aleși din mijlocul său în parlament, în consiliul județean și comunal, controlul executării legilor, contribuind astfel la înbunătățirea administrației și chiar a justiției țării.

Ar fi cea mai primejdioasă politică aceia în care țăranul ar rămânea tutelat și nu cetățean conștient de drepturile și datoriile sale. Și această politică *o doresc* însă aceia cari ar voi să se folosească în calitate de tutori, de toate bunurile minorilor: ce brațele lor, cari sunt toată averea, dar și averea țării!

*

Duminică s'a desvelit statuia lui Lascar Catargiu de pe bulevardul Colței, în prezența unei asistențe compusă din mulți delegați ai conservatorilor din provincie și dintr'un public numeros și variat din capitală.

S'au ținut frumoase cuvântări de fruntașii conservatori, dd. Gh. Gr. Cantacuzino, președintele comitetului pentru ridicarea statuii, Tache Ionescu, N. Filipescu,

---

Moș Țurlea — ocupat cu învârtirea făcăleţelor — nu putù să ia samă la apropierea flăcăului.

— Hiii!... hiii!... moș Țurlea, dă-mi o bucățică de mămăligă... hiii!... hiii!... N'am mâncat azi... hiii!... Is mort de foame... — s'adresă flăcăul, c'o voce plângătoare și prostănacă — ce-ți insufla... oare-cum... milă.

— Ei!... Bată-te să te bată, măi Lisandre!... că erà să-mi sară inima din loc, cum veniși așa fără veste... zise moș Țurlea necăjit... și cu o scândură — drept cuțit — tăia din mămăliga galbenă, ce fumegà pe-o scoarță de car, o bucată ispititoare.

Și flăcăoanul — de pe a cărei față pârlită de soare și ofelită, se cunoștea, că-l frământă dureri lăuntrice — se puse într'un ghenunchiu și începù a îmbucà cu lăcomie din hutupul de mămăligă. In urmă eși din ogradă trist și cu capul în pământ.

M'apropii de moș Țurlea, care cunoscându-mi gândul de a afla taina sufletului lui Lisandru, îmi făgădui, că după ce-și va sătura „puii" cum numea el — în marea-i bunătate — pe muncitori, îmi va povesti și întâmplarea lui Lisandru.

. . . .

Noapte de vară. Pe bolta nepătrunsă a cerului, încadrată într'un albastru dulce și senin se ridică luna plină și galbenă ca aurul, scăldând pământul, în raze bogate.

O boare răcoritoare, încărcată cu miros de tei, ce vine dinspre pădure, îți isbea răsuflarea, mișcând melancolic frunzele pomilor, într'o dulce legănare.

In natură totul erà răpit de farmecul cuprinsului.

Nici țipenie nu se mai auzeà prin sat... doar lătratul vr'unui câne speriat de această liniște profundă de mai spintecà văzduhul încremenit.

Moș Țurlea răsturnat într'o rână pe iarba de dinaintea cancelariei, cu obișnuita-i lulea gâbozdită de tutun, atârnată de colțul gurii, îmi povestește:

— Să fi tot avut pe atunci Irina Vătămanului 17 ani... dar s'o fi văzut, rămâneai încremenit de așa mândrețe de fată!... Nu erà prinprejur altă fată, care să-i poată stà împotrivă.

Mă rog, se dusese vestea prin toate satele de prin împrejurimi de frumseța ei și cei cari n'o știau, veniau înadins sărbătoarea, când se făcea horă la noi, s'o vadă.

Flăcăii se întreceau, cari mai de cari, să joace lângă ea în horă și cel care putea să-i strecoare o vorbă... două... apoi umblà o săptămână cu mintea împrăștiată.

Moșnegii de dragul ei numai săturându-se s'o privească, cum își purtà trupu'n joc, se uitau cu oala de vin în mână și numai când le cereà crâșmarul oala, de-și aduceau aminte să soarbă din laptele bătrânețelor... doar... numai sgribțoroaicele de babe veșnic cârtitoare de-i mai puteau găsi vr'un cusur.

Mulți se dădeau — vorba celuia — în vânt după Irina... dar... nici unul n'a putut intra în inima fetei!

Numai... Lisandru pe care-l văzuși voinic și fruntea flăcăilor din sat și el, pe atunci, putù prinde tot locul în inima fetii.

Se și făcuse vorba de însurătoare și rămăsese numai ca Lisandru să-și mântue armata și pe urmă să facă nunta.

Doamne! Și cât de bine îi mai potrivise Dumnezeul... Amândoi tineri, frumoși și voinici.

Și moș Țurlea scoase un oftat adânc, ușurător.

— Ce oftezi, moș Țurlea? îl întreb.

— Ei!... Apoi ia mi-aduc și eu aminte de pe când umblam cu flori la pălărie. Și după ce-și mai îndesă cărbunele în lulea, își mai drese glasul și continuă:

— Se vede însă, că nu întotdeauna îi după cum vrea omul'...

Moșia asta pe atunci erà dată în sama unui alt vichil... unuiaaaa... că nu mi-aduc aminte cum îi zicea... o spurcăciune de om, că nu știe nimeni, ce liftă erà.. un nebotezat, care cu toate că anii îi cărunțise capul, nu se învrednicise, să găsească și el pe cine-va, care să-și lege capul cu dânsul și să fie în rând cu toată lumea...

Petrecându-și anii în orgii și desfrâuri, scurs de vlaga tinereții — unul din acele haimanale de cari-s pline orașele — își găsise cea din urmă scăpare la boerul nostru.

De cum a văzut pe Irina, și-a pus ochiul pe ea!...

Mai erà aici în curte și una Marghioala, femeia unui vizitiu, o femee cu apucături rele și de care s'auzise, c'a fost codoșcă, în vremea ei, când trăià la oraș.

Pe aceasta și-a ales'o cânele de vichil ca să-i ajute la împlinirea lui pângăritoare.

Biata Casandra Vătămanului, mama Irinei, rămăsese cu o pustie de datorie de pe urma soțului său, care din nimic se făcuse... cogeamite.

Cu ce bruma avea, nu s'ar fi putut plăti, cât ar fi trăit.

Marghioala asta, începu a-și face cale mai des pe la dânsele și din când în când a arunca câte o vorbă și despre vichil... Femeilor, nici nu le trăsneà prin cap, cam unde bătea cu gândul ea.

Mai pe urmă se zice, că chiar le-ar fi spus pe șleau... că vichilul vrea să se însoare și că... a ales pe Irina, cu care vrea să-și lege viața.

Mama Irinei n'a putut s'o prindă cu vorba, când a auzit ce-i spune Marghioalà; dar nici ea nu s'a dat bătută... ci de două și trei ori pe zi a început să le toace ca

P. Carp etc. A răspuns primarul capitalei d. Vintilă Brătianu, căruia îi s'a încredințat spre păstrare statuia. A fost pe atât de mare însuflețirea pe cât de mare era mulțimea, ascultătorilor la arătarea faptelor lui politice, conduse de mult patriotism în vremuri grele pentru țară, ca la anul 1871.

Ce tristă coincidență pentru sărbătorirea acestui mare bărbat. Cu o zi înainte începuse agonia soției sale, a Eufrosinei Catargiu, care a încetat din viață la adânci bătrânețe, tocmai în timpul când se isprăvise sărbătoarea de preamărire a memoriei soțului său. Poate că o fi așteptat mult ea acest moment de mângăiere și nu putea să moară.

Ce muritor, oare n'ar putea să-și prelungească suferințele din ajunul morții, când îi s'ar spune ca peste câteva ceasuri sosește mama, sora sau fratele, de multă vreme nevăzuți.

M.

STIRILE ZILEI.

— 1 Noemvrie v.

Festivitățile din Cohalm, care vor avea loc Dumineca și Luni în 17 și 18 Nov. n. din prilejul adunării generale a fondului de teatru român, promit o reușită frumoasă. La serviciul divin și parastasul ce se va oficia în biserica gr. or. din Cohalm va cânta *corul mixt al bisericei Sf. Nicolae din Brașov* sub conducerea d-lui prof. G. *Dima*. Același cor va da seara un *concert* cu un program ales din cântări bisericești și naționale. A doua zi seara o trupă de diletanți brașoveni va juca sub conducerea d-lui A. P. *Bănuțiu*, bursierul societății pentru fond de teatru, comedia »*Năzdrăvăniile divorțului*«, iar după aceea va urma petrecere cu joc. După cum ni se scrie din Cohalm, fruntașii și poporul din acest ținut manifestă un deosebit interes față de aceste festivități culturale-românești.

Achitat. Marți s'a pertractat înaintea curții cu jurați din Cluj procesul de agitație, intentat redactorului revistei »Țara Noastră«, d-l Octavian Goga, pentru publicarea articolului »Poveste de jale« din »Țara Noastră«, în care procurorul a găsit agitație contra confesiunei israelite. D-l O. Goga s'a apărat singur. După vorbirea de apărare jurații au adus verdict de *achitare*, confirmat imediat și din partea tribunalului.

Reuniunea femeilor române din Blaj și-a ținut adunarea generală de toamnă Dumineca în 27 Oct. a. c. Deși s'au trimis invitări speciale la aceasta adunare, totuși — scrie »Unirea« — sala cea mare a Casinei era aproape goală. Am remarcat cu adâncă tristețe mai ales absența generației mai tinere, a doamnelor române din Blaj, ceeace, deși am amintit'o mai la toate adunările generale, cu adâncă mâhnire trebue să o spunem, nu am esperiat nici o îndreptare în privința aceasta. Tot cu aceeași mâhnire constatăm, că cele mai multe din aceasta generație nici chiar membre nu sunt. Aci nu mai văd de loc însuflețirea aceea caldă față de reuniune, care a călăuzit pe membrele fundatoare ale ei. Iată câteva date statistice din raportul general. Reuniunea are membrii: fundatori, onorari, ordinari, etc. 143. Averea reuniunei e peste 10.000 cor. iar fundațiuni are trei: Ana Vlassa 609 14 cor. Leontina F. Negruț 940 cor. Maria Hossu n. Szebeni 200·98 cor. S'au dat în anul 1907 elevelor dela școala de fete din loc ajutoare 560 cor., premii de cărți 50 cor. Iară pe anul 1908 s'a preliminat 500 cor., cari se vor da școalei de fete din loc, având a le întrebuința pentru procurarea unui mobiliar de școală mai corăspunzător. Tot aci s'a luat hotărîrea a se continua seratele, cari în anii trecuți au reușit atât de bine.

Pentru masa studenților români din Brașov au intrat dela institutul de credit și econ. »*Oraviciana*« din Oravița 250 cor. ca ajutor și totodată donație de pomenire pentru fericitul Toma Stanc, fost membru în direcțiunea numitulu institut; dela *despărțământul Lipova al învățătorilor gr. or. români* 25 cor. întru pomenirea de veci a nenorocitei Marta I. Putici soție de învățător în Lipova.

Dzeu să odihnească în pace pe fericiții reposați, iar pe generoșii binefăcători ai mesii studenților să-i răsplătească din plin pentru faptele lor generoase.

Direcțiunea gimn. gr. or. român.

Cununii. D-l *Aurel N. Sfetea* și d-șoara *Reveica I. Tampa* își vor serba cununia, Dumineca în 4 (17) Noemvrie a. c. în biserica Sfintei Treimi de pe Tocile (Brașov Scheiu).

— *Elvira Todea* și *Dr. Nicolae Comșa* ne anunță cununia lor, care se va celebra Dumineca în 4 (17) Noemvrie a. c. la oara 4 p. m. în biserica din Reghin. — Reghin. — Noemvrie 1907. — Săliște.

Felicitările noastre!

Se umplu temnițele. Mercurea trecută s'a pertractat la Curia regească procesul preotului slovac Hlinka dela Rózsahegy și al altor 16 Slovaci, acuzați că prin discursuri au agitat cu ocaziunea alegerilor de deputat poporul slovac contra Maghiarilor. Curia a respins toate recursele de nulitate prezentate de acuzați și a întărit sentința tribunalului dela Rózsahegy aprobată și de Table reg. din Pojun. Sentința e următoarea: Preotul Andrei Hlinka e condamnat la 2 ani temniță de stat și 1500 cor., Dr. Srobar la un an temniță de stat și 900 cor., Andreiu Jancek la 6 luni și 500 cor., George Gregus la 5 luni și 200 cor., Petru Cheben la 5 luni și 100 cor., preotul Iosif Tomik la 4 luni și 500 cor., A, Mattasovsky, M. Serafin, G. Mucsuta, I. Janovecz, S. Jeszenski, I. Millan, E. Schlachta, F. Olejnyik, G. Novak și I. Vikolinsky la câte 2 luni și câte 100 coroane. Toți au fost condamnați și la perderea drepturilor politice pe timp de 8 ani. In acest proces pedeapsa totală e deci: 6 ani și 4 luni temniță de stat și 4700 cor, în bani afară de spesele de proces. Toți intemnițații își vor începe pedeapsa în 1 Dec. n.

Necrolog. In 11 Noemvrie n. a încetat din viață în Benic *Aron Belecui*, notar cercual, în etate de 55 ani. Inmormântarea a avut loc astăzi. Odihnească în pace!

Din cuvintele episcopului Teutsch. »In viața de azi este o apariție — nu tocmai nouă — s'au plâns împotriva ei multe veacuri, toate în credința de a avea deplină dreptate, și totuși nici unul atâta ca noi — iar aceasta apariție este o căutare pătimașă a plăcerilor, ce ni s'a prefăcut acum în boală și ce a cuprins pe orășeni și pe săteni, pe tineri și pe bătrâni deopotrivă. Biserica evangelică totdeauna a știut să înțeleagă frumsețile vieții, și cunoaște chiar voința lui Dumnezeu, de a ne desfăta de ele — dar ceia ce ni se îmbie astăzi în haina aceasta, asta nu e decât stoarcerea măduvei pentru un popor, o fugire de muncă, o tîmpire a simțirilor gingașe!« (Din cuvântarea de la instalare.)

In ședința plenară a camerei comerciale și industriale din Brașov ținută în 6 l. c. n. s'au raportat și decis următoarele: Din raportul prezentat secretarului despre conferența regnicolară a camerelor comerciale din Ungaria, ținută în zilele de 26 și 27 Oct. n. a. c. rezultă, că, desbătându-se chestiunea tratatului comercial cu Sêrbia și chestiunea importului de vite din Sêrbia, președintele camerei comerciale din Brașov, d-l W. Paul, a relevat importanța deosebita a admiterii importului de carne și vite din România pentru Ungaria și îndeosebi pentru Ardeal. Conferența regnicolară a luat mai departe poziție contra oprirei exportului de nutreț și a insistat pe lângă reducerea târgurilor.

Hotărârea luată într'o ședință anterioară a camerei de comerciu, de-a transpune filiala poștei din Prund în apropierea pieții, ministrul de comerciu n'a aprobat o, ținând cont de interesele locuitorilor din Scheiu, însă a dispus, că la filiala poștei din Târgul-Boilor să se ia în primire de acum înainte și telegrame și convorbiri telefonice. S'a decis a cere ministrului de comerciu lărgirea și augmentarea magazinelor la gara din Brașov. Budgetul camerei pro 1908 se stabilește cu 33.388 cor. cheltueli ordinare, între cari 5200 coroane pentru subvențiuni și stipendii. S'a mai decis a cere ministrului de comerci repausul domineoal deplin și pentru traficile de tutun.

Sfințirea bisericei din Poleni s'a făcut Dumineca trecută din partea d-lui canonic Dr. Octavian Domide, ca delegat al Escelenției Sale Episcopului din Gherla Dr. Ioan Szabó; asistat de d-l vicar Ciril Deac, preoții Ioan Zinveliu, Mihail Onișor, Ion Bulbuc, Teodor Dumitru. Valer Vârtic, Grigore Rusu din Odorheiu, Iuliu Morariu, Ioan Băieș; dintre inteligenți au fost de față: Dr. V. Onișor și Matei Șirlincan din Bistrița, Macedon Manu, Clem. Drăgan, Ion Micu, I. Zinveliu, G. Corbu din Zagra, Al. Popu, Puica din Macod, Finegariu din Salva, L. Fetti din Plai. Doamna văd. Dr. Ileni, D-șoarele Otilia Manu din Zagra și Finegariu din Salva. O mulțime de popor din comunele apropiate și mai depărtate. Actul sfințirei s'a terminat la orele 12. A vorbit la liturghie foarte frumos și convingător despre mântuirea sufletului d-l Dr. O. Domide. La ora 1 d. a. a fost banchet în sala școalei confesionale, sara a fost petrecere. („Rev. B.")

Mersul tramvaiului. Incepând cu ziua de 15 Nov. s'au făcut următoarele schimbări pe linia tramvaiului *piața* — *gara Bartolomeiu*. Tramvaiul pleacă din piață spre gara Bartolomeiu la următoarele timpuri: 8 oare 18 min. a. m., 1 oară 49 m. p. m. și 3 oare 47 m. p. m., stând în legătură cu trenurile, cari pleacă spre Zêrnești, spre piață la 3 oare 13 m. p. m. și la 4 oare 10 m. p. m.

Foc în Mateiul-săsesc. Ni se scrie: In noaptea de 4 Nov. la 11 oare din noapte aprinzându-se casa economului Crăciun Grigore, și fiind și ceva adiere de vânt în 3 oare au ars cu totul 4 case, 5 poeți, 5 șuri cu toate superedificatele afară de cari altele din jur au fost dărâmate ca să poată pune stavilă întinderei focului. A ars toată agoniseala de un an, nu a rămas nenimicit de foc nici un fir sau grăunțe, chiar nici vase, nici haine, rămânând 25 suflete chiar în toiul iernei în drum goli și flămânzi. Care ar fi causă acestui mistuitor foc nu s'a descoperit până acum.

Apelăm la binevoitoriul sprijin al publicului român fiind cei arși numai din familii române. Ori ce ajutor fie cât de neînsemnat este primit cu mulțămită și se va quita în ziaristica română. Mateiul săsesc, com. Solnoc Dobâca p. u. loco, 8 Novembre 1907. *Comitetul bisericesc local.* (Celelalte ziare sunt rugate a reproduce.)

Ajutoare pentru văduve și orfani de meseriași. Camera comercială din Brașov ne comunică că ministrul de comerciu va acorda 7 ajutoare de câte 300 cor. și un ajutor de 266 cor. din fundațiunea „Goldberger" pentru văduve de meseriași și orfanii lor, cari încă n'au împlinit 18 ani. La aceste ajutoare pot concura persoane, cari trăesc pe teritorul camerei din Brașov. Vor fi preferite văduve și orfani, cari continuă meseria bărbatului respective a tatălui lor. Terminul pentru prezentarea petițiilor este cel târziu 20 Decembre n. a. c.

Măsuri contra holerei. Din Iași se anunță că holera i-a proporții mari în Basarabia. Aceasta rezultă dintr'o notă confidențială trimisă Marți seara autorităților și semnată de ministrul de interne, cel de finanțe și de directorul serviciului sanitar al României. Prin aceasta notă confidențială se invită autoritățile dela frontieră ca, cu începere de Marți seara la oarele 7, să oprească orice trecere din Rusia în România. Funcționarii sunt amenințați în caz că nu vor aplica aceste măsuri, cu ultima rigurositate.

Burse (stipendii) pentru industriași tineri. Camera comercială și industrială din Brașov aduce la cunoștința publică că ministrul regesc ungar de comerciu publică concurs pentru două stipendii de câte 1082 cor. din fundațiunea „Maria Valeria" pentru tineri industriași. La aceste stipendii pot concura măiestrii și calfe, cari locuesc în districtul camerei comerciale din Brașov, la care aparțin comitatele Brașov, Târnava-mare, Sibiiu și Făgăraș și cari au satisfăcut serviciul militar și au lucrat activ în branșa lor cel puțin 5 ani. Petițiile au a se înainta până cel târziu 20 Dec. n. camerei comerciale din Brașov. Amănunte se pot afla în biroul camerei.

O afacere senzațională. Poliția din Budapesta se ocupă cu o afacere de sen-

---

pul: că are să li se erte datoria... că Irina are s'ajungă cucoană mare și are să aibă de toate... că n'are să mai fie silită să se pârlească de soare și să se coacă de căldură la munca câmpului și multe de-al de aestea...

Azi așa, mâne așa, încântările Marghioalei și ale vichilului, care se ducea și el acum sara când venea de pe câmp, scoaseră din minte pe cele două femei. Cuvintele deșarte de zugrăvirea unei vieți mai tihnite, întunecară mintea Irinei și mamei ei și le ademeniră, ca să uite legătura, ce-o făcuseră cu Lisandru, care era departe și nu mai venise pe acasă de mult... și fără logodnă.. fără nimic Irina plecă cu vichilul la curte: căci așa i se spusese, că să se facă totul în tăcere, deoarece el, are să se cunune numai într'o seară...

Ce să le faci?... Femeia poale lungi și minte scurtă...

Toate încântările însă au rămas...încântări: datoria numai le-a fost ertata! Iar nelegiuitul de vichil după ce a tot amânat'o de azi pe mâne, că se vor cununa, a trimis'o la urmă acasă.

Sermana Irină, de cum s'a văzut nenorocită, a dus'o tot într'un oftat de rușinea lumei!... Și azi of, mâne of!.. la vre-o câte-va luni, s'a stins — de durere — așa de pe picioare!...

Hei!... Casa lor, care mai înainte părea că râde de veselie, cu chenarele ei de pe la ferești trase cu lutișor de mâna Irinei, acum e învălită în tăcerea mohorâtă a bălăriilor, ce-o ascund de vederea trecătorilor.

La vre-o jumătate de an, a venit și Lisandru cu sufletul încărcat de bucurie, că-și va împlini gândurile, în puterea cărora avuse curaj să stea 3 ani în depărtarea armatei.

Greu a fost lovit sărmanul la aflarea celor întâmplate în lipsa lui... ba chiar la vederea mormântului, care-i ascundea ființa, ce-i stăpânea inima — de durere — își pierdu mințile!...

Și de atunci umblă, iaca așa în neștire. Une-ori par'că și-ar mai veni în fire.. începe a mai cunoaște, mai vorbește; de multe ori umblă rătăcind săptămâni întregi.

Uite acuma nu-l văzusem, de nu țiu minte.

— Dar vichilul acela unde mai este acum? întreb pe moș Țurlea.

— 'Poi unde să fie?... S'o dus iar se vede de-a intrat în mocirla, de unde a venit aici.

Strigătul cobitor al unei buhne în depărtare, spintecă văzduhul cuprins de vraja armoniei din cuprinsul nestrăbătut de minte — răspândind înfiorare în sufletu-ne.

— A rău cobește, bat'o s'o bată!... Cine știe ce s'o mai fi întâmplat în obijduita ființă omenească! exclamă moș Țurlea și luându-ne noapte bună, plecarăm să ne dăm somnului.

. . . .

Raze luminoase, în zi de sărbătoare, învăluiau trupul lui Lisandru atârnat de gât cu brâul de crucea, ce străjuia mormântul Irinei.

Iși puse capăt nețărmuritelor dureri.

Th. Popovici — Grivița.

Unde ești?

Oare unde ești curată stea
Din albe lumi cerești?
De mult îți caut raza ta
Și nu te aflu... Unde ești?

Pe unde-ți porți lumina vie
Rătăcitoare 'n drumul tău,
De ce mă lași pustiu în lume
Să văd în bine numai rău?

Pe drumul cerului albastru
Colind încet prin noapte,
Dar nu mai văd cărarea ta,
Luminile ți-s moarte!

De mii de ani ai răsărit
Ș'ai strălucit pe frunți de nori
Lumină lumii-ai dăruit,
Iar astăzi fără urmă mori.

Iți stingi făclia de pe ceruri
In clipa, când te-am cunoscut
Și fără milă tu te-ascunzi
In golul lumilor de lut.

Dar du-te Stea... La ce să plâng,
Când poate'n lege ți-a fost scris,
Ca'n clipa unui gând nebun
Să-ți faci trecutu 'ntreg — un vis!

Cluj. *V. Nițescu.*

Greșală.

Și fu mare sfadă între drăcărime, ba s'au fost gâlcevit, până ce li s'aprinseseră balele și cât p'aci să le crape ochii din cap de mânie, că nu puteau născoci noi meșteșuguri ca să prindă cât mai multe suflete în mizeriile lor.

Care mai de care se opintea să strige cât îl ținea baerile inimei că el știe să 'ntoarcă toate pe dos, în așa chip ca muritorii s'apuce numai pe drumul dracului.

Dar de geaba le fură și chițcairile și țipetile și urletele, că păcătoșia lui, marele Sarsailă, stătea nemișcat și căuta mereu peste spuzenia de 'ncornorați să vadă dacă nu e vr'unul cu planuri și mai dră-

zație. Carola Polgary, fiica unui decedat funcționar comunal din provincie, a primit de curând împreună cu o soră a ei moștenire din partea unei mătuși o clădire din Budapesta în valoare de mai multe mii de coroane. Conform testamentului însă d-ra Polgary nu putea întra în posesiunea părții ei de moștenire decât după ce se va căsători. Ea voind să-și procure bani, un agent o sfătui să contracteze o căsătorie de formă pentru a-și procura suma necesară în baza moștenirei. Pactul a fost făcut și d-șoara Carola Polgary s'a căsătorit acum câteva zile în fața ofițerului stărei civile cu Ignatz Mahr, căruia i-a dat drept recompensă 4500 de coroane, intentând imediat proces de divorț. Agenții observând ușurința d-rei Carola, au făcut'o să semneze poliți pentru sume considerabile. Familia aflând acum de cele petrecute au pus'o sub interdicție și tutorele ei a cerut imediat arestarea lui Leopold Gal care i-a vândut bijuterii neinsemnate pentru mii de coroane.

Xavier de Montépin, romancierul popular francez, care a avut atât de prodigioasă activitate, va avea în curând o statuie. Cine dintre noi nu-și aduce oare aminte de »Dramele Parisului«, opera capitală a lui Montépin, care a obținut un atât de mare succes, tradus în românește? Rocambole, eroul principal al romanului, îngrozește Parisul cu isprăvile lui, trage pe sfoară întreaga poliție din Londra, răsare în India, unde se dedă la vânători de tigri și leoparzi, în compania rajahilor și după ce dispare din circulație, pentru câtva timp, autorul îl reînvie într'un nou roman senzațional, ca o urmare a *»Dramelor Parizului«*, întitulat *»20 de ani după aceea«*. Fantazia bogată a lui Xavier de Montépin, întrece chiar pe a bătrânului Alexandru Dumas, care i-a servit ca model, în romanele sale.

Un accident de motor a împedecat *electricitatea de a funcționa*, Lunea trecută, la *Palatul de Justiție* din București. Din această cauză, toate procesele cari nu au putut fi judecate, până la orele 5 când s'a produs accidentul, au fost amânate din oficiu. Anunțându-se această amânare, președintele secției comerciale, d-l Teodor Popescu Cudalbul, a spus:

— »Găsindu-se în imposibilitate *de a se lumina*, tribunalul amână procesele, cari au mai rămas a se judeca pentru o altădată«. S'a făcut mult haz, între avocații și justițiabilii prezenți de acest aprropou de spirit al simpaticului președinte. — *»Ref.«*

Congregațiunea comitat. Brașov.

Interpelare în chestia măcelului dela Cristian.

— 14 Nov. n. 1907.

Astăzi s'a ținut în sala »sfatului« adunarea generală ordinară a comitatului Brașov. Despre decursul acestei adunări care — pe când scriem aceste rânduri, — încă nu și-a terminat lucrările, fiind la ordinea zilei peste 200 obiecte, raportăm următoarele:

Fișpanul, contele *Mikes*, deschide adunarea la orele 9 jum. printr'un discurs mai lung, în care menționează succesul ce l-a avut guvernul în pertractările urmate pentru încheierea pactului economic, constatând că încheierea pactului a adus țării foloase atât din punct de vedere de drept public cât și din punct de vedere economic.

Urmează la cuvânt viceșpanul Dr. Fr. *Jeckel*, care dă citire raportului obicinuit semestral. Viceșpanul raportează între altele că situația comitatului nu este în toate privințele normală, în deosebi în ce privește starea sanitară. Din cauza epidemiei de scarlatină, aproape toate școalele primare au trebuit închise. In raport se mai face mențiune ca de o întâmplare de toate zilele și de *măcelul dela Cristian*, zicându-se că această întâmplare se reduce la o simplă ceartă și păruială între husarii și feciorii români din Cristian.

Terminând viceșpanul, membrul congregației I. Lengeru, cere cuvântul și adresează viceșpanului *o interpelare mai lungă în chestia măcelului din Cristian.* Interpelantul a zis, în mijlocul unei atențiuni generale, cam următoarele:

Mă simt necesitat să interpelez în această afacere, deși în raportul d-lui viceșpan s'a făcut mențiune de acest măcel. Trebue să interpelez însă pentru-că acest regretabil măcel nu este o întâmplare de toate zilele — cum se zice în raport, — ci un fapt, care invoalvă în sine un cas de disordine, provenit din abus de putere, care a avut consecințe, ce ies din cadrele întâmplărilor de toate zilele. In public se afirmă că s'au tăiat cu săbiile din partea husarilor peste douăzeci de oameni. Iată cum se istorisește în public acest cas înfiorător: Intr'o odaie din cârciuma din Cristian și-au petrecut feciori români cu husari, între cari erau și 2—3 Români. Ivindu-se între cei ce petreceau o ceartă, unul dintre husari, un ungur, a împuns cu un cuțit pe unul dintre flăcăii români. Feciorii, văzând pe soțul lor rănit, au luat la bătăi pe husarul dându-l afară din birt. Acesta fuge în casarma din apropiere, alarmează pe husari, între cari pe un nebun — sergentul Wolf, — care, nu să știe din putere proprie sau la altă comandă, ia cu sine mai mulți husari și dă năvală asupra birtului, unde se întâmplase bătaia. Intrând în birt, se postează la ușe și comandă husarilor să-și scoată săbiile și să măcelărească pe cei prezenți. Observ aici, că husarii cu șeful lor n'au intrat în odaia, unde se întâmplase bătaia, ci în altă odaie, unde se aflau oameni liniștiți și nevinovați. Husarii au tăiat cu săbiile pe toți, cei se aflau în odaie, ba chiar și pe alții cari se aflau la poarta cârciumei. A fost o adevărată baie de sânge.

Astfel se istorisește cazul în public. Din propria mea experiență vă comunic că a treia zi am fost în spitalul din Brașov, unde am găsit pe un Sas grav rănit și pe doi Români, tatăl și fiul, deasemenea greu răniți. Fiiul, după spusele medicului, trăgea de moarte.

După cum vedeți, d-lor, din abus de putere s'a iscat această întâmplare îngrozitoare, care în resultatele ei contrastează colosal cu idealul, ce-l reprezintă în fața poporului armata împărătească și despre care poporul știe, că în timp de răsboiu are chemarea să apere granițele, iar în timp de pace să susțină ordinea și să asigure avutul locuitorilor acestei țări. Și nu vă mirați, d-lor, că în sufletul poporului român există acest ideal, căci poporul nostru, decând strămoșul nostru Traian l'a adus pe aceste plaiuri, acum aproape două mii de ani, tot cătană a fost. O dovadă eclatantă în privința aceasta este poesia poporală românească, în care se preamărește idealul ostașului, acea poezie poporală, pe care, dacă am ținea 30 de inși prelegeri, n'am putea-o exhauria.

Noi, conducătorii poporului, voim, să susținem în sufletul poporului acest ideal și pentru aceea adresez d-lui viceșpan următoarele întrebări:

Are cunoștință de cele întâmplate și dacă are, îl rog să ne comunice în ședința de azi persoanele, cari au măcelărit poporul pașnic și rezultatul cercetărei, care s'a pornit. Iar dacă nu are cunoștință, este gata a acvira pe bază de acte amănuntele acestei întâmplări și a mijloci ca să se facă cercetarea cazului printr'o comisiune mixtă și în fine a ne da în adunarea proximă un raport specificat despre cele întâmplate?

Viceșpanul Dr. *Jeckel* răspunde că are cunoștință prin organele sale subalterne despre cele întâmplate în Cristian. Nu cunoaște însă amănunte. Știe că s'a pornit cercetare din partea forurilor militare, care e și acum în curgere. A aflat, deși nu știe sigur, că sergentul Wolf și soții săi, au fost osândiți. Până la proxima adunare, va aduna datele necesare și va raporta.

Răspunsul viceșpanului se ia la cunoștință.

Membrul A. *Vlaicu* a interpelat în chestia proprietarilor de oi din Săcele, cari au ajuns prin dispozițiunea ministrului de agricultură, care a prelungit terminul aducerii oilor din România acasă numai până la 30 Noembrie, întro situație cât se poate de mizeră. Interpelantul arată pe larg imposibilitatea fizică de a aduce oile acasă într'un timp atât de scurt și spune că și de altfel, dacă oile ar putea fi aduse acasă, n'ar avea loc pentru pășunit. Interpelantul înregistrează încă și alte neajunsuri și întreabă pe viceșpanul că e dispus a lua măsuri grabnice pentru a veni într'ajutor proprietarilor de oi din Săcele.

Viceșpanul Dr. Ieckel răspunde, că a spriginit întotdeauna din toate puterile sale interesele Săcelenilor, și că va interveni, întru cât îi este posibil, din nou la ministeriul de agricultură.

Din celelalte puncte ale ordinei de zi mai comunicăm, că s'a primit propunerea comisiunii permanente, de-a se plasa banii scaunului orfanal la băncile: Sparkassa, Banca națională săsească, Népbank și Albina.

Ce zic gazetele despre Lucaciu?

Din Sălagiu — mormântul lui Bărnuțiu.

„Vos etiam saero laudabunt
saepe nepotes“
Ovidiu.

Incă dela străbunii noștri — odinioară puternicii domnitori ai lumei — ne-a rămas maxima: de-a recunoaște — laudele aduse bărbaților devotați pentru patrie, deoare-ce meritele acelor distinși și consumați causelor comune și binelui omenimei — pe lângă recunoștința ce le datorim — nu puțin servesc spre esemplu de imitațiune și emulațiune celor presenți și generațiunei viitoare spre a-i anima la conlucrare solidară pentru prosperarea patriei și a neamului său. Gazetele noastre — ba și cele străine — pe întrecute aduc la cunoștință știri foarte plăcute și de un bun auguriu — a noului orator din Dieta țărei, — înregistrând unele și altele din vorbirea D-rului Vasile Lucaciu, aducându-i elogii, recunoscându-i capacitatea, talentul oratoric și principiile politice.

Servească câteva, așa după „Libertatea“ din nr. 45 dtta 2 Nov. scrie: Chiar și foile maghiare... recunosc că dieta de pe țărmul Dunărei din Pesta, prin noul deputat Dr. Vasile Lucaciu și-a câștigat un orator dintre cei mai puternici, cuceritori.

„Az Ujság“ scrie: făcurăm cunoștință cu vestitul deputat Dr. V. L. popa dela „Șisești“, e o figură interesantă, e cap inteligent, orator „cu forma“!...

„Budapesti Hirlap“ spune că: Dr. V. Lucaciu... e un vorbitor distins, drept acea a fost mare interesul pentru pășirea lui... după glas și după feliul de predare se aseamănă în chip izbitor cu Wekerle... are în sine însușirea acea bună, de frunte pentru un bun vorbitor, că nu poate fi scos din mersul său, nu răspunde la întreruperi... Credeul lui politic e... că este în țară o națiune „politică“ dar aceasta... e formată din mai multe naționalități și maghiarul e numai o atare naționalitate, care numai atâta drept are în țară cât ori care altă naționalitate. (Alt popor).

Altă foaie maghiară redactată de colega fratelui în Christos — vehementul popă „Markos Gyula“ — notifică, ca un răspuns la un întrebător „Pojàr“: „Vasile Lucaciu are o representațiune foarte simpatică. Isteț orator. Dar e renegat căci a fost nobil maghiar, și mai târziu s'a făcut valah. Adorează patria maghiară, — faptic însă la București umblă de să roagă. No dar cu el baremi poți vorbi, dacă cu valahii oare-când va să ne înțelegem, — numai prin el, — dar și prin el e puțină nădejde.

Retac opiniunile și a altor foi, tot despre Dr. Vas. Lucaciu, lăudându-l ca pe un far luminător și curagios. Toți deputații naționalităților, — se zic cu cuvintele prefectului de odinioară Balint, scrise la Tribunul Ciurilean din „Selcia“ la 26 Martie 1849: „Fiți bravi și cavaleri, dar înțelepți ca șierpii și viteji ca leii“.

---

cești. Ii fu lungă așteptarea și tocmai când era aproape să-i sorociască pe fiecare la meterezul lui — că 'ncepuseră să-și sfâșie cojoacele de otrăviți ce erau — numai că s'aude un glas, o scârțeitură ca aceia pe care o produce o ușă rău încheiată:

„Muerea, muerea, ea ne poate fi de ajutorul cel mai mare“ și deodată să făcu liniște 'n tartar.

— „Bine te-ai gândit, ceacârule, — zise Belzebut, dar să te vedem cum ai să te înțelegi tu cu femeia ca să-ți ajute la planurile tale?“

— „Intunecimea ta, nouă drăculeni, unul și unul, atât să-mi dai și numai să-ți vadă pârliții de ochi, cât poate o jumătate de drăculeț ca mine“.

— „Să fie așa cum ție planul, dar de unde nu, în fum de tămâie ai să te usuci!“

S'aleaseră dracii și porniră în lume.

Pe acele vremuri erau numai câte-va perechi de oameni.

Nebotezați, se aciuiară în aretul lor și cercară să afle cum își duc traiul și cam ce lucruri iar putea ispiti mai ușor.

Intr'o sfântă Duminecă, pe când femeile porniră cu colaci și prescuri la biserică, dracii socotiră să le fure gândul bun și să le facă să nu mai meargă cu inima curată și ochi smeriți în casa Domnului.

Se prefăcură pe dată în flăcăi frumoși cu chică lungă și ochi aprinși și întinseră o horă în calea nevestelor, de să s'aprindă pământul supt picioarele lor, iar pacearâsul de drăculeț i-a fost zicând din diblă de și pietrile stăteau să joace.

Dacă văzură femeile așa drăguți de flăcăi, puseră prinoasele jos, haid, să-i tragă și ele un joc.

„Vezi Petre, nici pe drumul bisericii nu putură să meargă smerite“ zise Domnul, care tocmai atunci trecea cu sfântul pe acolo.

— „Dracii, Doamne, le furară mințile“.

— „Du-te și le tae capetile!“

Peste puțin toată hora fu la pământ și Sf. Petre se întoarse obosit lângă Dumnezeu.

— „Dar ce făcuși Petre?“

— „Le tăiai capetile, Doamne, cum spuseși tu“.

— „Și femeilor?“

— „Și lor“.

— „Păi cum? o să rămână pământul sterp?

— „Du-te și le pune capetile la loc, și când or învia să le spui să fugă și să se ducă unde au plecat.

— „Dar pe draci să-i las morți?“

— „Ba pune-le și lor capetile, că vezi tu, și răul e bun la ceva.

Se duse Petre și făcu așa cum i-se poruncise, dar fiind-că era bătrân și nu prea vedea, schimbă capetile: ba dela draci la femei, ba dela femei la draci.

„Ha, ha, hi, hi, ho, ho, he, he,“ răsună tartaru de râsete când se auzi de isprava sfrijitului de necurat, și de atunci dracii rămaseră mai proști decât o seamă de femei, și mulți bărbați văzură pe dracul.

Multă vreme după această întâmplare, trecu iarăși Domnul prin locurile acelea, unde acum era un sat mare și plin de sărăcie și, auzind cântece de diblă se opri.

Era o nuntă. Socrii jucau și chioteau:

„Haid, nevastă să jucăm
Că fata ne-o mărităm“.

Și alții răspunseră.

„Ferice de voi c'ați dat-o
Vai de capul cui a luat-o.
Voi vă curățiți de dracul
Dar el ce-o face săracul?“.

Și ascultă Domnul cu luare aminte, iar când trecură tinerii, sunau galbenii la gâtul miresei:

Zdranc, zdranc
Că capu-i de drac.

„Auzi și vezi, Petre, toate astea?
„Greșală Doamne!“

D. N. Ciotori.

La vorba Balint! Par'că şi acum văd, când prin anii 1855 şi 1856 eşind din catedrala mănăstirei Blajului — la uşă de braţ l'au luat piul şi dovotatul de atunci, metropolitul Alesandru Sterca Şuluţiu şi de-adreapta lui i-au îmbiat locul în careta sa elegantă, ce aştepta la uşa bisericei pe acel inimos preot — şi naţionalist de renume Baliot, pe care Şuluţiu îl făcură archidiacon deşi era prenotat... Aşa ştiea se ridice vaza şi să stimeze pe bărbaţii clerului devotaţi binelui de obşte, binelui patriei şi naţiunei!

Ioan Papiriu Pop,
protopop.

Teatru Z. Bârsan în Braşov.

(Invitare.)

Subsemnatul comitet aranjator invită cu dragoste frăţească pe toţi Românii din Braşov şi comunele învecinate la *a doua reprezentaţiune teatrală*, care se va da Joi în 8 (21) Noemvrie (în ziua Sf. Arh. Mihail şi Gavril), în sala Redutei orăşeneşti de artiştii noştri dramatici, d-l şi d-na Z. Bârsan, cu concursul »Acordului«.

Braşov, în 27 Octomvrie v. (9 Noemvrie n.)

George Buboie; *St. Bărbuceanu*; *V. Branisce*; *N Căldărea*; *N. Furnică*; *Dr. V. Glăjar*; *Tr. Gămulea*; *N. Gămulea*; *A. Guşu*; *G. Govna*; *Dr. Hodrea*; *D. Marcea*; *G. Mercheşan*; *V. Neguţi*; *N. Oancea, jun.*; *M. Popovici*; *G. Freşmerean*; *Ilie Savu*; *Med. vet. Şuru*; *Dr. C. Sotir*; *N. Stinghe.*

Program:

Joi (*Sf. Arh. Mihail şi Gavril*) *8* (21) *Nov. 1907*: 1. *Dela Nord la Sud*, comedie într'un act, localizată din italiană. 2. *a*) D. Dimitriu: »Stâng, Drept,« *b*) I. Vidu: »Răsunetul«, coruri de bărbaţi. 3. *Câinele şi pisica*, comedie într'un act, localizată din italiană. 4. *a*) G. Dima: »Sunt soldat«, *b*) G. Dima: »Vivandiera«, coruri de bărbaţi. 5. *Scînteea*, comedie într'un act. 6) *Petrecere cu joc.*

Preţul de intrare: Balcon 2·60 cor. Fotel 2·20 cor. Parchet I. 1·60 cor. Parchet II. 1·20 cor. Partere (loc de stat) 60 bani. Galerie (loc de şezut) 70 bani. Studenţi 50 bani.

Inceputul reprezentaţiunei *precis la 8 oare.* Bilete se pot prenumăra şi cumpăra în prăvălia *Eremias Nepoţii.*

Un învăţător — model.

Munca intensivă, neobosită şi adeseori împreunată cu jertfe a conducătorilor noştrii naturali ai poporului: preoţii şi învăţătorii au contribuit şi vor contribui neasemănat de mult la desrobirea economică, culturală şi socială, a poporului nostru, considerând această problemă ca una din cele mai esenţiale din alfabetul *cerinţelor arzătoare* ale neamului nosrtu.

Jurnalistica românească a semnalat, în repetiţe rânduri, lipsa de învăţători cu aptitudini şi vederi mai înalte atât pe terenul şcolar, cât şi în viaţa practică, pentru a pune umărul la carul durerii poporului nostru şi a-l scoate din mlaştina ruşinoasă a veacurilor negre.

Dacă acest vis s'a realisat baremi în parte, trebue înregistrat în cartea vremei ca un fapt îmbucurător, de mult de mult dorit, şi care acum aruncă raze de lumină binefăcătoare asupra celor ce voiesc a-şi oţeli voinţa. Bătrânii noştrii aveau obiceiul a însemna momentele mai de seamă ale zilelor din săptămână, ale lunilor de peste an în proverbialul *răboj* — noi cei de azi, de când cu aflarea tiparului de fericitul *Gutenberg*, înregistrând dorinţele noastre pe hârtie, păstrând cele scrise pentru eternitate.

Numele învăţătorului Ananie *Boldor*, cunoscutul economist şi promolog, dela Codlea, a pătruns la urechile multor laici şi cărturari, dar activitatea lui de până acum pe terenul şcolar, cultural, social şi economic, este zugrăvită de cei înfumuraţi după idealuri — numai în colori obscure. Oamenii vrednici de atenţiunea publicului — *la noi* — rămân adeseori a-şi trăi viaţa într'un labirint îngust şi de multe ori numai ceasul morţii dă loc la discuţiuni în cercuri mai largi, vorbind despre calităţile celui care şi-a închis ochii pe vecie.

Prin articolul de faţă nu voiesc o da o poleială falşă cuiva, desbrăcându-l de adevăratele calităţi sufleteşti, ci nisuesc a pătrunde fidel în individualitatea aceluia, care de un şir lung de ani, îşi închină toată priceperea pentru binele obştesc.

Invăţătorul A. Boldor, iscusitul promolog practic a isbutit mai în anii trecuţi a câştiga suma de 200 coroane din visteria statului, pentru cultivarea raţională a pomilor din grădina şcolară de model dela şcoala unde funcţionează.

Cazurile rari de acest fel sunt demne de aplauzele noastre, ştiut fiind în ce împrejurări nefavorabile trăim mai cu seamă noi Românii, faţă de conlocuitorii de altă limbă din acest fericit stat. Acest fapt nu ar însemna tocmai aşa mult pentru dânsul ca individ.

Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român, a despărţământului braşovean, a făcut unul din paşii bine chibzuiţi, când a însărcinat pe d-l Boldor cu ţinerea de *prelegeri poporale* la sate, cu prilejul ţinerii adunării asociaţiunii — putându-şi vărsa atunci din magazinul vastelor sale cunoştinţe economice, celor dornici şi râvnitori de înaintare, căci ridicarea ţăranului nostru pe o treaptă mai înnaltă de cultură şi bună stare nu se poate închipui, până când acela nu îşi poate clădi un *substrat oarecare material.*

Talentul ce-i împodobeşte fiinţa măreşte şi întăreşte convingerea celor ce îl cunosc ca pedagog al timpului modern — el este pedagogul înăscut, care ştie împreuna frumosul cu folosul, fibrele sufletului său sunt ţesute din pânza înţelepciunii şi trezviei noastre naţionale.

Conferenţele anuale învăţătoreşti, află în d-l Boldor un stâlp puternic ce stă în fruntea postulatelor ce ating interesele mari ale şcoalei române.

A releva şi aprecia munca cinstită a cuiva, însemnează a-l dărui cu puteri noui pentru viitor.

Z.

Petrecerea reuniunii femeilor române din Braşovul-vechiŭ.

— 31 Oct. v. 1907.

(*vs*) Reuniunea femeilor române cu frumosul şi înălţătorul scop de a înfrumseţa şi ajuta biserica din Braşovul-vechiu, aranjază petreceri din ce în ce mai reuşite. E îmbucurător faptul acesta, e dovadă de progres sigur, dovadă, că activitatea intenzivă a membrelor nu rămâne fără fructele dorite.

Sâmbătă în 27 Oct. l. c. s'a ţinut în sala dela Nr. 1 petrecerea reuniunii, împreunată cu producţie teatrală şi tablouri vivante. Programul destul de bogat.

Sărmana cucoana Chiriţa cu ce admiraţie vorbia de aventurile sale, când cu dusul la Paris al ştrengarului de Guliţă. Tot sufletul şi-l punea 'n povestire, când naiba scoate înaintea ochilor ei pe Bârzoiu, bărbatul său. Acum ţine te Bârzoaie! O si tunde afară, căci dacă ar povesti mai departe şi-ar strica, poate, viaţa casnică.

Tipul cucoanei Chiriţa e 'nvechit şi fără farmec pentru noi. Că a plăcut e meritul d-lui D. *Jaliu.*

Aranjarea feerică a scenei, ţinuta admirabilă şi frumoasele costume din cele trei tablouri vivante te duceau cu gândul în lumea basmelor, sau în frumoasele alegeri ale literaturii medievale. Feţe de fecioară, îngeraşi nevinovaţi, costume, colori se 'nvăluiau într'un întreg pitoresc.

»Achim Filăru«, monolog foarte actual, de A. Bănuţiu, a fost binişor predat. Ţăranul şi lumea modernă. Automobil, tren, bicicletă, şi alte »comedii« de felul acesta, »procatăr«, şi badea Achim ştie câţi alţii, fac un galimathias întreg în capul bietul ţăran neştiutor. Plosca drăguţa, de care se 'nvredniceşte şi suflerul!

Urmează »Nunta ţărănească« de V. Alexandri. Drăgălaşele tipuri de ţărani în pitoreştile lor costume, glumele, petrecerile lor, păcălirea Grecului adus de vânturi, frumoasa înfrăţire între boier şi ţăran, toate acestea îţi lasă în suflet un dulce sentiment de seninătate. Şi apoi hora ceea, cu care se sfârşeşte piesa!

După cât ştim noi însă »Nunta ţărănească« nu se petrece 'n salon ci 'n uliţă. Pauzele încă au fost cam lungi.

După producţie se 'ncepu dansul cu vioaia horă. Până dimineaţa a decurs petrecerea cu cea mai mare animaţie.

Laudă se cuvine diletanţilor şi diletantelor, cari şi-au dat toată silinţa, dar mai mare laudă se cuvine doamnelor conducătoare, d-na *Săbadeanu*, patroana reuniunii, şi d-na *Maximilianu*, presidenta reuniunii, apoi secretarului reuniunii D. *Jaliu*, cari n'au cruţat nici timp, nici osteneală, numai să asigure reuşita petrecerii.

ULTIME STIRI.

Budapesta, 20 Nov. In Camera ungară au avut loc eri noui scandaluri şi incidente. A prezidat vicepreşedintele Návay, care a deschis Camera la oarele 10 a. m. La ordinea zilei n'a fost nici o nouă interpelare, ci numai chestia tarifului vamal autonom. A luat cuvântul deputatul croat Grahovac, care a fost însă împiedicat de către preşedinte. După un scurt schimb de vorbe preşedintele i-a luat pur şi simplu cuvântul. Faptul acesta a provocat un adevărat acces de furie din partea deputaţilor croaţi. Ei s'au urcat pe scaune şi vociferau contra răpirei libertăţii cuvântului. Preşedintele suna în zadar clopoţelul şi toată munca lui de a restabili liniştea a fost în zadar. Primul ministru Wekerle s'a scoborât în mijlocul deputaţilor croaţi încercând a restabili liniştea. A fost însă în zadar. S'a suspendat atunci şedinţa, dar zgomotul a continuat cu aceiaşi furie şi în timpul pauzei. La redeschiderea şedinţei a luat cuvântul deputatul croat Vasile Muacevici. El a vrut să vorbească despre taxa zahărului, dar a avut aceeaşi soartă ca şi primul orator. Numai deputatul croat Zagorac a putut reuşi să vorbească până la sfârşit. Intre deputaţii croaţi este o mare indignare contra vice-preşedintelui Návay. Sunt de aşteptat noui scene violente.

Budapesta, 14 Noemvrie. Se zvoneşte că între presidentul Justh şi între consiliul de miniştri s'a iscat o ceartă în cauza Croaţilor.

Oradea-Mare, 14 Noemvrie. O nouă clădire s'a surpat eri. Până aseară s'au constatat 9 morţi, cari au fost scoşi de sub dărâmături, 7 lucrători au fost transportaţi la spital dintre cari doi au murit. Sunt şi alţi morţi sub dărâmături dar ei nu au fost încă scoşi.

Petersburg, 14 Noemvrie. Inaintea Dumei a treia se va aduce un proect de lege cu privire la libertatea presei. Prin acel proect procesele de presă se vor judeca, pe viitor, de către tribunale.

Roma, 14 Noemvrie. Regina Italiei a dat naştere eri dimineaţa unei principese.

Windsor, 17 Octomvrie. La prânzul de gală de aseară s'au schimbat toasturi călduroase între împăratul Wilhelm şi regele Eduard. Acesta a exprimat viua sa mulţumire pentru vizita primită şi a făcut urări pentru prosperitatea şi fericirea marelui imperiu, precum şi pentru menţinerea păcei. Impăratul Wilhelm mulţumind pentru cuvintele călduroase de bine venire a exprimat dorinţa, ca înrudirea intimă care există între cele două familii să se resfrângă şi asupra raporturilor dintre cele două ţări şi să confirme pacea lumii, aşa după cum regele Eduard şi el însuşi a dorit'o întotdeauna.

Alegerea vitelor de lapte.

Vitele de lapte trebue să aibă însuşirea de a da lapte bun şi mult, de unde urmează că gospodarul, lăptarul, să cunoască bine caracterele, în special la vaci, care le arată că au acea însuşire, alegând, crescând şi ţinând numai pe cele de acest soi.

Vaca bună pentru lapte, este blândă, liniştită, negădilicioasă, lăsându-se la supt şi la muls. Fie că este de munte, de Ialomiţa, de Moldova sau de alt neam, vaca lăptoasă are partea de dindărăt, adică crupa, mai crescută, mai mare ca partea de dinainte. Ea are capul şi gâtul relativ mic, coarnele subţiri şi lucitoare; privirea galeşă, plăcută; pielea unsuroasă, mlădioasă aşa că prinsă între degite se strânge uşor în cută; părul nu prea mare, însă moale la pipăit: picioarele mai ales cele de dindărăt, depărtate unul de altul; unghiile netezi; pântecele voluminos; gura mare.

Ugerul vacei bune de lapte, este bine desvoltat, micşorându-se mult după mulgere sau sugere. Pipăit când este supt sau golit prin mulgere, se arată moale strângându-se în mână ca şi un burete.

Vaca cu ugerul mare, care însă nu se micşorează prin mulgere, rămânând tare, pietros la pipăit, nu este lăptoasă.

Ugerul întins către pântece, adică care nu este îngrămădit ca un glob, cam ca o minge, arată că vaca este şi mai de soi pentru lapte. Tot asemenea la o vacă de lapte, are mare însemnătate grosimea vânei care pleacă dela uger, de fie-care parte a lui, şerpuind sub pielea de sub pântice, precum şi ţâţişoarele adăogate pe lângă cele patru fireşti.

O vacă care face parte dintr'un neam de vaci bune de lapte, va fi şi ea lăptoasă, aşadar la alegerea vitelor de lapte, trebue a se ţine seama şi de rasa lor, adică de soiul lor.

Se poate întâmplà însă, deşi rar, ca unele vite din obârşie de soi şi ca înfăţişare potrivite pentru a da lapte, cu toate acestea ele să fie de fapt puţin lăptoase. De aceea lăptarul, gospodarul cu chibzuinţă, trebue a se îngrijì de astfel de cazuri şi a măsurà zilnic cantitatea de lapte pe care o dă fie-care din vitele sale, trecând-o într'o mică condică în care ele sunt înscrise. Şi dacă, după o lună, două, făcând socoteala, găseşte că cheltuelile făcute cu întreţinerea vre-unei vite a lui, sunt mai mari decât suma dobândită pe cantitatea de lapte ce i-a procurat acea vită, ea nefiind bine înţeles în apropierea înţărcatului, atunci va căutà a se desface de acea vită, căci ii aduce pagubă nu câştig.

Irimia Popescu
medic veterinar.

Din lumea planetelor.

Mercur.

După *Camille Flammarion.*

Mercur e planeta cea mai apropiată a soarelui şi cea mai mică între cele patru planete mijlocii. Planete mijlocii se numesc: Mars, Mercur, Venus, şi Pământul nostru în urma rotaţiunii şi depărtării acesteia de soare, ca centru al tuturora; dincoce de acestea urmează nişte planete mai mici şi apoi cele mai depărtate patru, cu lumile lor colosale: Jupiter, Saturn, Neptun şi Uranus. Cele dintâi 4 seamănă foarte mult cu Păm. atât în privinţa rotaţiunii, a anotimpurilor, cât şi ce priveşte atmosfera şi materiile componente ale lor. Planeta Mercur este aproape de douăzeci de ori mai mică decât Pământul: sau mai punctual de 18 ori) şi numai de 3 ori mai mare decât Luna noastră. Şasesprezece planete, de felul lui Mercur ar trebui să aşezăm lângă olaltă, că să ne dea aceiaşi greutate ca cea a Pământului. Şi cu toate astea ea constă aproape esclusiv din munţi, cu mult mai înalţi decât piscurile munţilor pământeşti. Depărtarea lui Mercur dela soare este: 14 milioane mile sau 60 mil. kmetri (înţelegând natural depărtare mijlocie); aşadară de două şi jumătate ori mai mică decât depărtarea Pământului. Această mică planetă e cea mai iute între toate celelalte; aşa de iute rotează în calea sa în jurul Soarelui, încât în fie-care secundă face un drum de 12 mile; iar rotaţiunea întreagă în jurul luminătorului zilei o fineşte în 88 zile. Afară de aceea rotează şi în jurul osiei proprii, ca Pământul şi anume cam în totatâta timp — 24 oare 5 minute. Prin urmare şi pe Mercur sunt zile de 24 oare; ziua şi noaptea urmează tocmai aşa, ca la noi.

Anul însă, sau o rotațiune în jurul Soarelui, constă numai din 2 luni. Osia îi e plecată, ca cea a Pământului, dar în mai mare măsură. Această înclinare a osiei provoacă pentru noi, cei de pe Pământ, schimbarea anotimpurilor. Așadar și pe Mercur sunt anotimpuri, însă cu acea deosebire, că acolo contrastele sunt cu mult mai mari, decât la noi, deși ca despăgubire are acel avantaj, că un anotimp durează numai 22 zile.

Deoare-ce Mercur e foarte aproape de Soare urmează, că plutește într'o lumină orbitoare, şi primește dela acela de 7 ori mai multă căldură decât noi. Atunci trebue să fie căldură insuportabilă pe Mercuri, ar putea zice cineva.

Da, de bună samă e mare ferbințală acolo, cu toate că, trebue să presupunem, că atmosfera sa deasă și încărcată în totdeauna de nori, înmoaie mult căldura arzătoare a soarelui; căci știm despre Pământul nostru, că dacă cerul sau mai bine zis atmosfera e plină de nori, razele focoase ale soarelui nu sunt așa nesuferite.

Despre faptul, că pe Mercur ar fi locuitori, n'avem nici o cunoștință. Nu-i eschis însă, că vor fi. Ba ce e mai mult, e probabil, că ființe cugetătoare, cu o organizație deosebită, care corăspunde recerințelor vitale de acolo, împopulează și această parte a creațiunei.

Uitându-ne de pe Pământ, această mică planetă se vede totdeauna în apropierea soarelui, odată în o parte, altădată în altă parte a lui. Aceasta-i cauza, că se poate observa așa de greu. Kopernicus, întemeietorul genial al astronomiei nouă, n'a observat-o nici odată. Ziua, pe cer în razele soarelui devine invizibilă; se poate vedea numai sara în obscursul amurgului sau înainte de răsăritul soarelui, în strălucirea roșeței de dimineață. Cei vechi, observând-o sara după apusul, altă dată dimineața înainte de răsăritul soarelui, au crezut, că sunt 2 stele deosebite; steaua de zi au numit-o *Apollo*, zeul zilei, iar pe cea de sara, *Mercur*, zeul hoților, care întrebuințează întunerecul păzii spre comiterea răutăților și crimelor. Mai târziu au recunoscut, că e una și aceeași stea, care odată anticipează, altă dată urmează soarele.

Din rotațiunea lui în jurul soarelui urmează în mod natural, că Mercur e câte odată mai aproape, altă dată mai departe de Pământ. In cazul prim pare mai mare decât în al doilea, ceea ce încă să poate observa numai cu ochianul. Observarea telescopică de altfel ne înfățișază acel fapt interesant, ceea ce Copernicus în lipsa astorfel de aparate măritoare a susținut pe cale curat teoretică, că Mercur trece prin diferite schimbări, întocmai ca Luna. Acest fapt deja dovedește, *că Mercur nu e corp de sine strălucitor*, ci reflectează numai lumina soarelui.

Din timp în timp lumea mică a lui Mercur se oferă și acea vedere interesantă, că pe când trece în rotațiune între Pământ și Soare, nu formează unghiu drept, ci stă la un nivel cu Soarele și Pământul. Cu astfel de ocaziuni, nouă ne arată partea neluminată a discului seu și ca un mic punct negru defilează înaintea discului strălucitor solar, dela un capăt la celălalt. Această defilare se numește *trecerea lui Mercur pe dinaintea soarelui* E un fenomen rar, căci Mercur în partea cea mai mare trece printre Pământ sau din partea dreaptă sau din cea stângă, în înclinație dreptunghiulară. Astfel de trecere a lui Mercur a fost în 10 Novembre 1894 provocând mare atenție în lumea științifică din America nordică și centrală.

Cea mai deosebită particularitate a lui Mercur — întocmai ca și a lui Venus, ceea ce însă nu e cu siguranță dovedit — este, că necontenit întoarce una și aceeași hemisferă către soare, asemenea Lunei, care face același lucru cu Pământul, așa că pe o hemisferă a lui Mercur e vecinică lumină, pe cealaltă domnește însă întunerecul vecinic. Această nouă descoperire în știința astronomică a făcut-o în 1889 Schiaparelli și se poate esplica pe aceeași cale, întocmai ca particularitatea asemănătoare a Lunei. Iată deci o lume interesantă, un glob, pe a cărui parte nu sunt nopți și zile, nu există oare, luni, ani, nu sunt socoteli calendaristice. Sau poate după asta se măsoară acolo timpul? Imbătrânesc oare și mor oamenii? Cine știe. Variația în produsele Creațiunei e fără margini!

Cugetări.

In afară de morală ori ce „progres" este o iluziune și o himeră.

(Questions Actuelles). *F. Brunetière.*

*

Cineva se crede învățat când n'a cetit decât o carte, pe când cela ce a cetit multe cărți își dă seamă cât de puțin știe.

Petrarca.

*

Viața e foarte prețioasă dacă înțelegem pentru ce ne-a fost dată, și ceea-ce putem și trebuim să facem cu ea.

(Le prix de la Vie). *Ollé-Laprune.*

*

Numai datoria este ceva categoric.

Ernest Renaux.

*

Singurul stil care nu învechește este stilul simplu și natural; luati o pagină din Voltaire, totul e precis, luminos și limpede.

Emile de Laveleye.

*

Nimic nu poate înlocui lipsa de sinceritate, nici chiar însușirile cele mai strălucite, nici bogăția gândirei, nici frumsețea stilului.

Henry Warnery.

*

De multe ori facem răul fără voie, adesea chiar cercând să facem binele.

E Lamy.

*

Sunt două feluri de suflete; cele bogate și cele deșarte: Sufletelor bogate le place singurătatea, pe când celor deșarte le este nesuferită.

(»Rev. Ideal.«) *R. H. Benson.*

MULTE ȘI DE TOATE.

Școalele din Arabia.

In Arabia școalele sunt foarte înapoiate. Numai copiii oamenilor cu stare bună învață ceva, ca apoi să ajungă în vre-o slujbă a statului, sau să se facă preoți.

Școala arabă ocupă o parte din moschee (biserică). Școlarii stau ghemuiți jos, pe un covor, s'au cu picioarele încrucișate, și ascultă învățăturile preotului mahometan.

In școală e numai o tablă mare de lemn, pe care preotul scrie lecțiunile, ceea-ce toți școlarii repetează cântând în cor.

Fie-care școlar are o tăbliță de lemn, pe care cu cretă scriu literile, s'au unele părți din Coran, biblia lor.

Prelegerea se începe odată cu răsăritul soarelui și la asfințit sfârșește. Numai la dejun și prânz odihnesc puțin.

Școala până atunci e cercetată, până ce școlarii știu cetì Coranul și învață de-a rostul mai multe părți din el, când apoi părinții școlarilor cinstesc, după voință, cu ce le dă mâna pe preotul mahomedan.

*

Leul și țânțarul.

(Fabulă).

Odată un leu ședea la umbră și un țânțar n'are de lucru, se pune pe fruntea leului și prinde a suge sânge.

Leul dă cu laba și-l prinde.

— Bine, măi ticălosule, d'apoi tu te-ai apucat să sugi sângele meu? Eu numai c'o plesnitură de coadă, omor un cal și cu tine nici n'am ce să fac!

— Ce spui tu, mă leule! Eu am supt sânge de om și din tine n'am să sug?

— Cine-i omul acela? Arată-mi și mie unul, se rugă leul.

— Hai să-ți arăt.

Și merg în marginea unui drum mare.

Trece pe drum, un băețel.

— Acesta-i omul? întrebă leul.

— Nu, acesta-i pui de om, de acum are să se facă om.

Mai stau ei; iacă trece pe drum un moșneag.

— Acesta-i om?

— Nu, acesta a fost om, ș'acum i-a trecut vremea.

Stând așa, numai ce aud: „zur, zur, zur", în depărtare.

Venea un ostaș cu pușca în spate, cu sabia la brâu, cu pistol de-a șoldul și cu pinteni la calcâi.

— Acesta-i omul?

— Acesta-i. Să te văd acum care-i mai tare.

Leul se repede în calea lui.

Ostașul de departe l-a zărit și a prins a trage cu pușca și tot a tras, până ce s'a apropiat leul. Atunci a scos sabia, ș'a prins a-l croì peste bot, peste labe, peste trup, până ce l'a răzbit pe bietul leu.

Leul n'a mai putut suferì, s'a dat în lături din calea ostașului și de abia a putut ajunge la țânțar cu un pic de suflet.

Țânțarul a prins a râde de leu:

— Ei, ce i-ai făcut?

— Ce să-l fac?

Când mă stupià, (cu pușca)
Mă spărgeà;
Când mă netezià (cu sabia)
Fălcile îmi săriă!...

„Alb." *S. Teodorescu-Kirileanu.*

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de *Vas. Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Prețul cor. 1 (cu posta cor. 1.10)

Viața și operile lui Andreiŭ Murcșianu, studiu istoric-literar de Ioan Rațiu, prof. ord. la preparandia din Blașiŭ, Prețul 2 cor.. plus porto 10 banĭ. Venitul curat al acestui op se va contribui la formarea unui fond pentru Internatul preparandial din Blașiŭ.

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino și Lissa", interesanta și eminenta conferență, ce a ținut'o d-nul colonel c. și r. *Francisc Rieger* în reuniunile militare dela Brașov și Sibiiu. Broșura conține și două portrete binė reușite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, altul din timpul mai recent; mai conține și o hartă a Lissei, cum și ilustrațiunea mormêntului eroului nostru. Prețul 80 b. plus 6 b. porto.)

„Pentru memoria lui Avram Iancu", apelul dat către ministerul de interne D. Perczel prin d-l Dr. Amos *Frâncu* in causa fondului pentru monumentul lui Iancu. Prețul este 1 corónă. In România 2 lei plus 5 banĭ porto.

„Țĕranul român și ungur din Ardeal", studiu psihologic poporal de I. *Paul*. Prețul 1 cor. (+ 5 b. porto).

„Românul in sat și la óste". Acesta este titlul unei nouĕ cărticele, de p l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul și meritosul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Prețul 20 b., cu posta 26 b.

„David Almășianu", schițe biografice de *Ioan Popea*. Broșura acésta. presentă și multe momente de însemnătate istorică. Prețul 60 b. (cu posta 66 b.)

„Pintea Vitézul", tradițiunĭ, legende și schițe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul*. Cea mai completă scriere despre eroul, Pintea. In ea se cuprind fórte interesante tradițiunĭ și istorisirĭ din tóte părțile, pe unde a umblat Pintea. Prețul 40 banĭ. plus 6 banĭ porto.

Lupta pentru drept de Dr. Rudol. de Ihering traducere de Teodor V. Păcățian. Prețul 2 cor. (+ 10 b. porto).

Toate acestea cărți se pot procura dela tipografia și librăria *A. Mureșianu*, Brașov.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

»Societatea creştină de conzum şi valorizare din BĂSĔŞTI şi jur«.

Illésfalva és vidéke keresztény fogyasztási és értékesitő szövetkezet.

Convocare.

Domnii acţionari ai „Societăţii creştine de conzum şi valorizare din Băseşti şi jur“, societate pe acţii, în virtutea §-lui 18 din statute, se invită la

adunarea generală ordinară,

care se va ţinea în **Băseşti la 30 Novembre n. 1907 înainte de ameazi la 9 oare** în localitatea şcoalei gr.-catolice româneşti.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al direcţiunei, comitetului de supraveghiare şi aprobarea bilanţului.
2. Determinarea relativă la profitul curat.
3. Alegerea direcţiunei pe un period de 3 ani.
4. Alegerea comitetului de supraveghiare pe anul curent.
5. Eventuale propuneri.
6. Designarea alor doi membri pentru verificarea procesului verbal.

Direcţiunea.

Contul bilanţului — Mérleg számla — cu 30 Maiu n. 1907.

ACTIVE — VAGYON.	Cor.	fil.	PASIVE — TEHER.	Cor.	fil.
Cassa în numărar — Készpénzkészlet . .	687	61	335 acţii à 10 cor. — Üzletrész	3350	—
Marfă — Áru-készlet	6260	53	Creditori de marfă — Áruhitelezők . . .	6430	29
Datoraşi — Adósok	5236	64	Cont de împrumut — Kölcsőn számla . .		
Spese de instruire — Felszerelési-			Cont de interese — Kamat-számla . . .		
költség . . . . C. 172 86			Cont transitoriu — Átmeneti-számla . .		
20% detragere — Levonás . . C. 34 57	138	29	Fond de rezervă. Tartalék alap	927	62
Spese de constituire — Alakulási			Restanţa de dare — Adóhátralék . . .	140	80
költség . . . . C. 228 18			Restanţa de salar de personagiu — Hátra-		
20% detragere — Levonás . C. 45·63	182	55	lék személyzet fizetés	160	—
Cont de împrumut — Kölcsön-számla . .			Dividendă nesolvită—Ki nem fizetett osztalék	29	40
Cont de imobile. — Ingatlan-számla . .			Restanţă de arândă. — Lakbér hátralék.	240	—
Cont de interese — Kamat-számla . . .			Datorii neîncasabile şi scădere la mărfuri —		
Cont de efecte — Értékpapir	100	—	Behajthatlan követeléhez és áruapadás.	200	—
Acţii în restanţă — Hátralékos üzlet rész	243	45	Profit — Egyenleg mint nyereség . . .	1367	96
	12849	07		12849	07

Băseşti, (Illésfalva) 30 Maiu n. 1907.

Antoniu Bălibanu, director. *Vasiliu Pop*, membru în dir. *Dănilă Marchiş*, membru în dir.

Todor Popa Flori, membru în dir. *Nyers Ferencz*, ker. szöv. közp. ellenőr.

Contul de profit şi perderi — Nyereség és veszteség-számla.

EŞITE — KIADÁS.	Cor.	fil.	INTRATE — BEVÉTEL.	Cor.	fil.
Chirie — Házbér	—	—	Intrate crude la mărfuri după cor. 18338·81		
Salarele personalului — Személyzet fizetés	474	50	Áruknál nyeresbevétel	3280	27
Spese de porto — Szállitási költség . .	525	29			
Spese de neguţătorie — Üzleti költség. .	336	32			
Dare — Adó	163	70			
Instruire 20% descriere — Felszerelési					
20% leirás	34	57			
Constituire 20% descriere — Alakulás					
20% leirás	45	63			
Cont de tantiemă — Jutalék-számla . .	332	30			
Cont de interese — Kamat-számla . . .					
Profit curat — Tiszta nyereség	1367	96			
	3280	27		3280	27

Acest bilanţ, cont de profit şi perderi, prin comisia de supraveghiare esaminându-se s'a aflat în ordine şi conform legilor comerciale. Ezen mérleg, veszteség és nyereség-számla a telügyelő bizottság által megvizsgáltatván, rendben és a kereskedelmi törvényekkel megegyezőnek találtatott.

George Pop de Băsĕşti,
presidentul comitetului de revizie — f. ü. b. elnőke.

Membrii comitetului de supraveghiare. — Felügyelő bizottság tagjai:

Petru Rob m. p., *Dionisiu Pop* m. p., *Mihaiu Pop a Flori* m. p., *Vasiliu Marchiş* m. p.,
George Pop alui Vasilie m. p., *Vasiliu Vlaica* m. p., *Demetriu Pop Gheorghiţii* m. p., *Gavril Şinca* m. p.

„Gazeta Transilvaniei“ cu numĕrul à **10 fil.** se vinde la zaraful **Dumitru Pop**, la tutungeria, de pe parcul Rudolf şi la **Eremias Nepoţi.**